

K REGULACI MALÉ STRANY.

Úvahy z kruhů technických vzniklé pod dojmem po debatním večeru „Klubu za Starou Prahu“ dne 19. prosince 1908 konaném.

Každému z nás známa jest dostatečně důležitost Malé Strany, tak jak ještě dnes stává. Význam její jest několikerý. Předně jest Malá Strana dnes dosud nejzachovalejší částí ze Staré Prahy, ona jest však též nejkrásnější partií z celé Prahy vůbec. Ona jest nejkrásnější svými jednotlivými domy, svými jednotlivými uličkami a ulicemi, zákoutími, malými náměstími i velkými, dále svými jednotlivými budovami monumentálními, tak šťastně do ní zasazenými, že nejen nepoškozují panorama, které stále musíme mítí na mysli, nýbrž naopak v účinu je zvyšují. Malá Strana tedy po stránce detailní, sama o sobě, nehledě hned k jejímu vztahu ku Hradčanům, často a správně charakterisovaným co ouvertury k velké symfonii Hradčanské, tato Malá Strana, tak jak jest, jest nám, poctivým moderním lidem, pokud se týče architektům tak drahou, že neobětujeme ani jediné fačady a jediné uličky jen poněkud cennější, jak vůbec možno jest. Právě-li se nám, že takové počínání jest čirou negací regulativní činnosti, odpovídáme my, že jen a pouze tato negace regulační Malou Stranu zachraňuje, ba přímo otázku regulace Malé Strany řeší. Takový positivismus, který Malé Straně ubírá na jejím charakteru, ať v kterémkoli směru, takový positivismus je ničením Malé Strany, on jest vlastně v pravém slova smyslu negací, a to negací zachování a potřeby našeho krásného útvaru architektonického. Za takovou positivnost děkujeme a proti ní stojíme co jeden muž do poslední chvíle. Positivnost taková jest argumentována neb, lépe řečeno, přímo diktována požadavky t. zv. reálných potřeb, komunikace (tímto argumentem ohání se dnes již kde kdo), hygienickými (ačkoliv M. Str. do nynějška platí za čtvrt velmi zdravou), ale hlavně hospodářskými zájmy; máme však za to, že positivnost tato jest diktována dále vším možným jen ne tím, co vzhledem k našim poměrům kulturním musím nazvat přímo ideálním stanoviskem.

A přece víme, že Češi konec konců vždycky sklonili se více ku stanoviskům ideálním než ku stanoviskům materiálním, čehož máme doklady i z dob nejposlednějších, i doufáme pevně, že i v tak důležité záležitosti, jakou jest Malá Strana u nás, opětně na konec zvítězí idealismus nad materialismem, vystupujícím pod různými jmény a maskami tak zvaných reálních potřeb, kryjících jen špatně tajený zájem o kapsu.

Malá Strana, zavdávající nám nyní příčinu a příležitost k zaujetí stanoviska ideálního, snad i velkých obětí vyžadujícího, Malá Strana to bude, která mluví bude příštím pokolením o idealismu a vzneše é kráse našeho přesvědčení a o naší síle k velkým obětem ve prospěch krásy a umění, v jejich znamení valiti se bude nový život v nejbližší budoucnosti. Malá Strana právě ve smyslu krásy a umění hraje tak ohromnou roli ve vztahu ku Hradčanům, jak jen si možno mysliti vůbec. Ona tvoří, což bylo již tolikrát řečeno, nádhernou předehru, tak znamenitě a šťastně provedenou; a stalo se tak již zúmyslně anebo náhodou, my to cítíme, my to vidíme, my to pozitivně víme, že bez této Malé Strany, tak jak jest dnes, bez této Malé Strany jest po úchvatném panoramatu Hradčanském veta! Její úloha regulací jen ponekud t. zvanou pozitivnější bude dohrána, navždy dohrána ku škodě celé Prahy staré i nové, a ku velké hanbě nás všech, všech, kdož v této době žili a kdož jakýmkoliv způsobem měli na běh věci veřejných vliv!

I jest diktována záchrana Malé Strany z tohoto dalšího důvodu, z důvodu vědomí důstojnosti lidské jednoho každého z nás.

Hradčany bez Malé Strany aneb Hradčany s pozitivně regulovanou Malou Stranou jest stále jedno a to samé; budou prostě zničeny, stanou se nulou.

Toho nedopouštějme!

Tato naše negace bude míti výsledky zcela pozitivní, ona zachová nám pozitivně to, čeho si tolik vážíme a co musí zůstat zachováno!

Malá Strana jest dále znamenitým přímo zobrazením, symbolikou celého minulého života bývalých dob, ona znázorňuje svou posici kupení se měšťanů, patriciů a šlechty kol svého krále. Mimo malou přítomnost máme dnes pořád jen velikou minulost, na kterou můžeme pohlízet s hrdostí, což se děje více než třeba, máme tedy jen svou historii, a nikdo z nás ji nezahodí, nikdo z nás nebude chtít ji ničít. Tato historie naší bývalé samostatnosti a řečneme slávy, ztělesněna jest panoramatem hradčanským, jest napsána způsobem monumentálním, našim královským hradem tak vévodícím, nalézá se v charakteru celé Malé Strany, jejich budovách monumentálních, chrámech i domech šlechtických i patricijských; tam nalézá se ještě takřka živá, mluvící přímo každou uličkou, řadou, každým kamenem – takovou historii měli bychom ničít sami vlastní rukou! Takovou historii máme obětovat nízkým zájmům materiálním, pouhopouhým zájmům kapesním, anebo tu a onde pro roury, jimiž vedou se fekalie.

Máme za to, že toho se neodvází největší drzoun, a odvážil-li by se přece, bude kategoričky zakřiknut celou naší inteligenci z řad jejích bojovníků za kulturu, a bude muset být zakřiknut.

Ve prospěch této historie plaidujeme my moderní lidé, kteří nedělají si zbytečných nadějí na nějaké pokračování přerušené historie české samostatnosti ve starém smyslu, t. j. kteří nečekáme již nějakých nových politických úprav svéprávnosti, neboť my nezabýváme se tužbami po jakýchkoliv obnovených ideálech formální zevní národní reprezentace; tyto pojmy mizí z našeho slovníku, tyto hodnoty daleko zůstaly pod našimi cíli, pod cíli našich politických snů a tužeb. My známe dnes jen vládu v nás samých, nad námi samými politicky, vládu prostřednictvím lidových zástupců, prostřednictvím lidového parlamentu; to jest nám poctivým demokratům a moderním lidem nejdůležitějším v našich tužbách po samostatnosti a autonomii všech národů v jejich zemích, tedy i našeho národa Českého v jeho zemích.

A symbolem těchto cílů budíž monumentální architektura našeho příštího sněmu; a nemůžeme býti dosti monumentálními v jeho formách, a nemůžeme najíti dosti velkolepého místa pro rozvinutí situace pro tuto budovu, její význam tak dalekosáhlý dnes ani oceniti nemůžeme, dnes, kdy se vášnivě usiluje o rozpoltnění naší země!

Tak jako historická fakta a staré architektury naše byly nám vždy přímo silicím prostředkem, lékem, vzpruhou v dobách přespřílišné únavy, plynoucí z našeho věčného boje o naše bytí, tak spatřujeme v budoucí budově sněmovny a v její velkoleposti vzpruhu a silicím prostředek nás i budoucích, kteří dosáhnouti dychtíme oné mety, jejímž symbolem bude mohutná a slavná architektura sněmovny. V tomto smyslu stojí pak český sněm nad českým hradem královským vysoko, velmi vysoko, neboť to, co bylo podmínkou vzniku hradu a katedrály na Hradčanech, ve starých předpokladech už se nevrátí. Směr doby je jiný. Z té příčiny nemůže se nový český sněm krčit na nábreží Malé Strany. Tak se český sněm nesmí snižovat a také se nesníží; z té příčiny není pro nový český sněm jako základ a symbol nové éry a politického zřízení a symbol nového nazírání, není místa na Malé Straně vůbec, v důsledku změny myšlenek a celého politického nazírání.

To ovšem platí z důvodů dnes na bíledni ležících. Historický hrad zůstane na svém místě a budova nového českého sněmu znovuzrozeného národa Českého, k autonomii spějícího, musí býti na místě zcela jiném, na místě ne historickém, k moderním budovám a potřebám jako stvořeném, na místě, jež bude počátkem nového rozvoje Prahy, té nové a té nejmladší — na esplanadě letenské.